

Rådsslutsatser om en strategi för stärkt stöd till brottsoffer i EU

Justitiedepartementet

2009-08-04

Dokumentbeteckning

11647/09

Draft Conclusions of the Council of the European Union on a strategy concerning fulfilment of the rights of and improved support to persons who fall victim to crime in the EU

Sammanfattning

Den strategi som målas upp i utkastet till rådsslutsatser syftar till att åstadkomma en ambitionshöjning vad gäller att garantera rättigheterna för och förbättra stödet till personer som utsätts för brott i EU samt peka ut inriktningen för det framtida arbetet.

Arbetet med att stärka brottsoffers rättigheter är en prioriterad fråga för regeringen under ordförandeskapet och förslaget är ett svenskt initiativ. I detta arbete är internationell samverkan en förutsättning för framgång och det europeiska samarbetet av central betydelse. Regeringen anser att det är viktigt att få upp brottsofferfrågan på agendan och att nå en politisk överenskommelse om en strategi som ska vägleda det framtida arbetet kring brottsoffers rättigheter.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Att bli utsatt för brott upplevs ofta som obehagligt, ibland till och med traumatiskt. Detta gäller i än högre utsträckning om man blir utsatt för brott i en annan medlemsstat än den man bor i. Detta eftersom den som har utsatts för brott ofta inte kan språket eller har kunskap om hur rättssystemet är uppbyggt och vilka möjligheter det finns att få stöd och hjälp.

Den fria rörligheten i EU och det ökande resandet medför att personer i allt högre utsträckning blir utsatta för brott i andra medlemsstater än den stat de bor i. Det är därför viktigt att medborgarna kan räkna med att få skydd, stöd och hjälp samt relevant information på ett språk de förstår om de blir utsatta för brott i EU.

Kommissionen har nyligen publicerat en utvärdering av medlemsstaternas genomförande av 2001 års rambeslut om brottsoffers ställning i straffrättsliga förfaranden. Utvärderingen ger en bild av att genomförandet är otillfredsställande och att det varierar mycket mellan olika medlemsstater.

Tidigare planerade kommissionen att, utifrån de slutsatser man dragit av utvärderingen, presentera ett förslag till reviderat rambeslutet under 2009. Kommissionen har dock nyligen beslutat att inte lägga fram något lagförslag under året. Efter detta beslut har ett slags dödläge uppstått på brottsofferområdet.

Arbetet med att stärka brottsoffers rättigheter är en prioriterad fråga för regeringen under ordförandeskapet. Regeringen anser att det är viktigt att få upp brottsofferfrågan på agendan och att nå en politisk överenskommelse om en strategi som ska vägleda det framtida arbetet kring brottsoffers rättigheter.

1.2 Förslagets innehåll

Preambeln syftar till att ge en bakgrund till varför rådet konstaterar att garanterandet av rättigheter för och förbättrat stöd till personer som utsätts för brott i EU bör ges högre prioritet. I detta syfte finns det ett behov att enas om en strategi för att fastställa principer och prioriteringar som ska vägleda det framtida arbetet.

Först nämns principer som bör vägleda det framtida arbetet, t.ex.;

- för att kunna utöva grundläggande mänskliga rättigheter bör personer som utsätts för brott erbjudas lämpligt bistånd och skydd före, under och efter straffrättsliga förfaranden,
- en rättvis avvägning mellan offrets och den tilltalades rättigheter,
- respekt för och icke-diskriminering av brottsoffer på grund av ålder, kön, etnisk tillhörighet, religion, funktionshinder osv.,
- ersättning till personer som utsätts för våldsbrott för att ersätta den skada de orsakats,
- i möjligaste mån bör personer som utsätts för brott få lämplig tillgång till information som rör deras fall och som behövs för att skydda deras intressen och för att utöva deras rättigheter på ett språk som de förstår,
- personer som utsätts för brott bör i möjligaste mån skyddas från sekundär viktisering,

– personer som utsätts för brott och som är i en särskilt känslig situation bör ges särskild uppmärksamhet och vård etc.

2008/09:FPM149

Sedan följer faktorer som är viktiga i arbetet med att garantera rättigheterna för och förbättra stödet till personer som utsätts för brott och för att förhindra primär, sekundär och upprepad viktimisering, t.ex.;

– samarbete mellan berörda aktörer som brottsbekämpande myndigheter, hälso- och sjukvårdsorganisationer, sociala trygghetstjänster och icke-statliga organisationer,

– utveckling av tillämpad forskning för att öka kunskapen om viktimisering och de aspekter som sådan innebär samt tillhandahållande av information för utvärdering och politiska beslut etc.

Därefter räknas områden upp som bör behandlas i det kommande arbetet, t.ex.;

– tillhandahållandet av bistånd och skydd före, under och efter straffrättsliga förfaranden,

– ersättning (bl.a. genom att man överväger en utvidgning av räckvidden för direktivet om ersättning till brottsoffer i gränsöverskridande situationer till att inbegripa ett mer övergripande ersättningssystem),

– utvecklingen av stöd till brottsoffer; specialiserade tjänster och icke-statliga organisationer som verkar på nationell, regional eller lokal nivå runt om i EU bör ges möjligheter att erbjuda brottsoffer lämpliga tjänster,

– tillhandahållande av utbildning till personal vid brottsförebyggande organ, specialiserade tjänster och icke-statliga organisationer som i sitt yrke eller frivilliga arbete kommer i kontakt med brottsoffer,

– lämpligt tillhandahållande av information, tolkning och översättning för brottsoffer i samband med rättsliga förfaranden etc.

Avslutningsvis uppmanar rådet t.ex.;

- medlemsstaterna och kommissionen att överväga olika möjligheter att underlätta och förbättra brottsoffers tillgång till information,;

- medlemsstaterna och kommissionen att koncentrera insatserna på stöd till forskning och utveckling på de berörda områdena; detta inbegriper insamling och analys av relevanta data samt spridning av kunskap som erhållits för att stödja de mål som anges i dokumentet,

- medlemsstaterna att öka insatserna för att genomföra lagstiftning och politik i syfte att säkerställa att brottsoffer inte endast i teorin utan även i praktiken kan dra nytta av beslut som fattas på EU-nivå,

- att de mål som anges i dokumentet avspeglas i Stockholmsprogrammet etc.

Förslaget har ingen direkt påverkan på svenska regler.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Ett eventuellt kommande förslags effekt på EU:s budget eller på statsbudgeten beror på förslagets slutliga utformning. Rådsslutsatserna är inte tvingande, varför inga budgetära konsekvenser kan förutses i detta skede. Mot bakgrund av Sveriges budgetrestriktiva hållning ska regeringen agera dels för att eventuella konsekvenser på statsbudgeten och på EU-budgeten begränsas och dels att eventuellt ökade utgifter ska finansieras.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Arbetet med att stärka brottsoffers rättigheter är en prioriterad fråga för regeringen under ordförandeskapet och förslaget är ett svenskt initiativ. I detta arbete är internationell samverkan en förutsättning för framgång och det europeiska samarbetet av central betydelse. Regeringen anser att det är viktigt att få upp brottsofferfrågan på agendan och att nå en politisk överenskommelse om en strategi som ska vägleda det framtida arbetet kring brottsoffers rättigheter.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Initiativet mottogs generellt sett positivt av medlemsstaterna vid det första förhandlingstillfället i rådsarbetsgruppen materiell straffrätt 15-16 juli 2009.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Kommissionen ställde sig mycket positiv till initiativet vid det första förhandlingstillfället i rådsarbetsgruppen materiell straffrätt 15-16 juli 2009.

Europaparlamentet berörs inte formellt. Europaparlamentet är dock positivt inställt till att stärka brottsoffers rättigheter, vilket parlamentet nyligen har uttryckt i rekommendationer till rådet.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte remitterats.

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 31 i Fördraget om Europeiska unionen.

Rådet fattar beslut med enhällighet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Regeringen gör bedömningen att förslaget är förenligt med subsidiaritets- respektive proportionalitetsprincipen.

En av de konsekvenser som följer av principen om fri rörlighet för personer i EU är att fler medborgare utsätts för brott i andra medlemsstater. Frågan om rättigheterna för och stödet till personer som utsätts för brott i EU har således en betydande gränsöverskridande dimension. Detta kräver åtgärder från unionens sida.

Förslaget går enligt regeringens bedömning inte utöver vad som krävs för att de fastställda målen ska uppnås på europeisk nivå och inte heller utöver vad som är nödvändigt för det syftet.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget behandlas i rådsarbetsgruppen materiell straffrätt. Första förhandlingstillfället ägde rum den 15-16 juli 2009. Nästa förhandlingstillfälle i arbetsgruppen är planerat till 1 september 2009. Arbetet med att stärka brottsoffers rättigheter är en prioriterad fråga för regeringen under ordförandeskapet och rådsslutsatserna är en del i det arbetet. Målet är att rådsslutsatserna ska antas under det svenska ordförandeskapet.

4.2 Fackuttryck/termer

Regeringen anser att det vedertagna uttrycket *brottsoffer* ger en negativ signal, som leder tankarna till att det är en egenskap, att *vara* ett offer. I de fall det är lämpligt använder regeringen termen *personer som utsätts för brott* i rådsslutsatserna. Denna term förmedlar en mindre negativ och mer rättvisande bild av att det handlar om en händelse snarare än en egenskap. I rådsslutsatserna används de båda uttrycken dock synonymt.